

УДК 339.5:8

Галушка Є.О.

*кандидат економічних наук,**доцент кафедри міжнародної економіки**Чернівецького торговельно-економічного інституту**Київського національного торговельно-економічного університету*

Галушка М.Є.

*студентка**Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

FOREIGN ECONOMIC RELATIONS OF LATIN AMERICA COUNTRIES AND PERSPECTIVES OF THEIR DEVELOPMENT

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено стан зовнішньоекономічних зв'язків, розкрито складнощі, суперечності та особливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності окремих країн Латинської Америки на сучасному етапі. Виявлено певні закономірності у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків цих країн і регіону в цілому та окреслено перспективи їхнього розвитку.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт, імпорт, внутрішній ринок, інвестиції, міжнародні послуги.

АННОТАЦИЯ

В статье исследовано состояние внешнеэкономических связей, раскрыты сложности, противоречия и особенности развития внешнеэкономической деятельности отдельных стран Латинской Америки на современном этапе. Выявлены определенные закономерности в развитии внешнеэкономических связей этих стран и региона в целом и очерчены перспективы ихнего развития.

Ключевые слова: внешняя торговля, экспорт, импорт, внутренний рынок, инвестиции, услуги.

ANNOTATION

The paper investigates the state of foreign economic relations, reveals modern difficulties, contradictions, and peculiarities of foreign economic activity of some Latin American countries. It identifies certain regularities in the development of foreign economic relations of these countries and the region as a whole and outlines the prospects for their development.

Keywords: foreign trade, export, import, domestic market, investment, international service.

Постановка проблеми. Латинська Америка (ЛА) – це регіон з 600 млн населення, 2 трлн дол. США ВВП та обсягом зовнішньої торгівлі близько 3,3 трлн дол. США. У 2012 р. сукупний експорт країн ЛА склав 1,12 трлн дол. США та імпорт – 1,15 трлн дол. США [1]. Для ЛА характерне динамічне зростання економіки, велика чисельність населення та значні запаси корисних копалин. Багатогалузеве господарство країни-гіганта Бразилії та зовнішньоторговельна експансія Мексики, агропромисловий комплекс Аргентини і енергетичний комплекс Венесуели, економічний прогрес Чилі та інших країн формують нинішній імідж Латиноамериканського регіону.

Починаючи з XIX століття більшість країн ЛА орієнтувалися на амбіційну зовнішню політику США, які послідовно перетворювали регіон у сферу свого впливу. Нав'язана ЛА від-

критість економіки і домінування спекулятивного іноземного капіталу стримували розвиток економіки і торговельно-фінансових зв'язків між країнами ЛА. Провал цієї політики призвів до диверсифікації зовнішніх зв'язків ЛА. Зміцнилися відносини з ЄС, країнами – учасницями АТЕС, БРІК. Політика США у даному регіоні залишається нині малоефективною, оскільки вибудовується на основі перш за все боротьби з тероризмом, наркотрафіком та лівою загрозою.

За таких обставин розвиток зовнішньоекономічних зв'язків є одним із перспективних напрямів економічного розвитку країн ЛА, який ще з часів політики «імпортозаміщення» (кінець минулого століття) є актуальним предметом теоретичних досліджень та практичних дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Латиноамериканський регіон завжди був і залишається цікавим об'єктом досліджень для політологів (Х. Даремблом, А. Костерев, Ю. Одессер, С. Солодкий, І. Черненко, П. Яковлев), економістів (Е. Вишневська, К. Галіндо, С. Рогов, А. Киридон, О. Аладіна, О. Гусейнова), журналістів (В. Акулов-Муратов, О. Будько) та інших спеціалістів. Варто зазначити, що для потреб практично всіх дослідників ЛА є достатньо повна інформаційна база (The official site of worldbank, The World Factbook UNCTAD, World Investment Report, World Trade Report тощо).

Дослідження країн ЛА глибоко і всебічно розкривають ті чи інші аспекти їхньої діяльності, акцентують увагу на особливостях розвитку та окреслюють певні тенденції і перспективи. Проте окремі з них стосуються занадто широкого кола питань, містять дещо застарілі дані і у цьому контексті втратили свою актуальність. Дослідження сучасних зовнішньоекономічних зв'язків країн ЛА дозволяє оцінити їх внесок в економічний розвиток цих країн, можливості експортоорієнтованих галузей національних економік та окреслити перспективи просування останніх на міжнародних ринках. Дослідженню цих питань і присвячена ця стаття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Країни ЛА здійснюють зовнішньоекономічні

зв'язки через різні форми економічних відносин, зокрема: зовнішню торгівлю, валютно-фінансові та кредитні операції, міжнародні послуги, науково-технічне співробітництво, виробниче кооперування тощо. Провідною є зовнішня торгівля в силу її впливу на розвиток економіки. Надходження від експорту – головне джерело іноземної валюти практично для всіх країн регіону, крім Мексики (основні валютні надходження від туризму) і Панами (40% надходжень дає Панамський канал).

Індустріалізація в країнах ЛА вимагала і вимагає нині сучасної техніки та обладнання, які закупувалися за кордоном. Імпорт повинен балансуватися експортом, тому проблеми останнього є достатньо актуальними.

Зовнішня торгівля країн ЛА розвивалася нерівномірно, імпорт, як правило, переважав експорт і більшість країн зводили торговельний баланс з дефіцитом. У 1970–1980-х роках активне сальдо зовнішньої торгівлі мала лише Венесуела. У другій половині 1980-х років ЛА у цілому вийшла на позитивне сальдо зовнішньої торгівлі.

У структурі світової торгівлі товарами на долю країн ЛА у 2005 р. припадало всього 3,4%, що було удвічі більше за відповідні показники Африки, на 1% більше – Російської Федерації, на 2% менше – Японії та більш ніж удвічі менше показника Китаю. Імпорт країн ЛА ненабагато відрізняється від експорту за обсягами та долею у світовому імпорті (табл. 1).

З розвитком внутрішнього ринку з'явилася тенденція до зниження долі експорту у ВВП регіону. Це відбувається в основному за рахунок найбільш розвинутих країн Бразилії, Аргентини, Мексики, у яких цей показник нині на рівні 8-10%, при тому, що у Болівії, Перу, Еквадорі – 10-15%, у Венесуелі, Гайані,

Тринідаді і Тобаго – більше 30%, а в Гватемалі, Коста-Ріці, Сальвадорі – 45-50%. Висока доля імпорту у країнах Центральної Америки і Карибського басейну пояснюється низьким рівнем розвитку обробної промисловості, енергетики та недостатньою диверсифікацією сільського господарства.

За 7 наступних років картина стала трохи іншою і, насамперед, за рахунок високих темпів розвитку більшості країн ЛА. При загальному зростанні світової торгівлі (експорту) у 1,73 рази експорт з ЛА зріс у 3,21 рази, що стало другим результатом у світі після Африки, де експорт зріс у 3,64 рази, але за абсолютною величиною вдвічі поступається країнам ЛА (табл. 2).

Зрозуміло, що країни ЛА відрізняються як за обсягом зовнішньої торгівлі, так і за її динамікою. У 2012 р. експорт Мексики сягнув 371 млрд дол. США, Бразилії – 243 млрд дол. США, у той же час Гаїті – лише 877 млн дол. США, чи Нікарагуа – 4,3 млрд дол. США.

Таблиця 2
Світова торгівля товарами за регіонами
у 2012 році [2]

Експорт		Регіон світу	Імпорт	
млрд дол.	%		млрд дол.	%
17 850	100,0	Світ	18 155	100,0
2 002	11,2	Північна Америка	2 812	15,5
1 547	8,7	США	2 335	12,9
455	2,6	Канада	475	2,6
1 120	6,3	Латинська Америка	1 153	6,4
371	2,1	Мексика	380	2,1
243	1,4	Бразилія	233	1,3
6 373	35,7	Європа	6 510	35,9
5 792	32,4	ЄС (27)	5 927	32,6
1 407	7,9	Німеччина	1 167	6,4
656	3,7	Нідерланди	591	3,3
569	3,2	Франція	674	3,7
468	2,6	Велика Британія	680	3,7
500	2,8	Італія	486	2,7
804	4,5	СНД	568	3,1
529	3,0	Російська Федер.	335	1,8
626	3,5	Африка	604	3,3
87	0,5	Південна Африка	123	0,7
1 297	7,3	Середній Схід	721	4,0
5 640	31,5	Азія	5 795	31,9
2 049	11,5	Китай	1 818	10,0
799	4,5	Японія	886	4,9
298	1,7	Індія	489	2,7
340	1,9	MERCOSUR	325	1,8
1 254	7,0	ASEAN	1 221	6,7
2 166	12,1	EU-27 (extra trade)	2 301	12,7
204	1,1	Слаборозвинені країни	223	1,2

Таблиця 1
Склад та структура світової торгівлі товарами
у 2005 році [2]

Експорт		Регіон	Імпорт	
млрд дол.	%		млрд дол.	%
10 330	100,0	Світ	10 300	100,0
1 505	14,6	Північна Америка	2 275,4	22,1
349	3,4	Латинська Америка	381	3,7
2 484	24,0	Західна Європа	2 527	24,5
2 290	22,2	Європейський Союз	2 335	22,7
345	3,3	СНД	268	2,6
129	1,2	ЦСЄ	159	1,5
245	2,4	Російська Федерація	125	1,2
172,2	1,7	Африка	134	1,3
460,2	4,5	Середній Схід	317,1	3,1
3 668	35,5	Азія	5 029	48,8
550,5	5,3	Японія	451,1	4,4
752,2	7,3	Китай	631,8	6,1

У 2012 р. питома вага ЛА у світовому експорті зросла з 3,4% до 6,3%, або у 1,85 рази. Тільки Африка випередила ЛА за цією динамікою (2,06 разу). Варто зауважити, що за цей час у світовому експорті знизилася доля Північної Америки – на 3,2% та доля Азії – на 4%.

Відносно молодий ринок MERCOSUR продукує всього 1,9%, тоді як ASEAN – 7%, а ЄС-27 – 12% світового експорту. Імпорт до країн ЛА не набагато перевищує експорт – усього на 33 млрд дол. США, або на 3%. У світовому імпорті доля країн ЛА у 2012 р. зросла з 3,7% у 2005 р. до 6,4% (Мексика – 2,1% та Бразилія – 1,3%). Загалом, обсяги імпорту істотно переважають обсяги експорту лише у Північній Америці, зокрема у США. Інші регіони та країни зводять зовнішньоторговельний баланс з мінімальним від’ємним сальдо.

Географічна структура експорту показує, що країни ЛА постачають свої товари переважно до вузького кола високо розвинутих держав. Щоправда, це ще не свідчить про високу питому вагу ЛА у зовнішній торгівлі останніх. Переважна частка товарообігу ЛА припадає на США – майже 40% та на Європу – майже 20%. Помітно збільшився експорт до Азії, зокрема до Японії.

Високий рівень концентрації зовнішньої торгівлі лише в кількох напрямках (імпортні потоки мають ту саму спрямованість) децю зумовлює збереження традиційної її структури. Та все-таки, якщо певні зрушення у структурі експорту чи імпорту й відбуваються, то вони викликані головним чином інтересами кількох розвинутих держав.

У 2012 р. 78% експорту Мексики, майже 40% Венесуели, Коста-Ріки та Колумбії, 20% Панами та Болівії, 15% Перу та Чилі, 11% Бразилії та 5% Аргентини припадало на США (табл. 3). Доля експорту до ЄС зростає за окремими країнами ЛА, але загалом перебуває у межах 10%. Серйозним конкурентом США стає Азія, на долю якої припадає 15-20% експорту з країн ЛА (Чилі – 40%) і особливо Китай, який успішно конкурує з США не тільки у сфері експорту, але й імпорту у таких країнах, як: Бразилія, Аргентина, Перу, Парагвай, Куба тощо.

Найбільш суттєві зміни у структурі світового експорту за 1990–2011 роки відбулися за такими товарними позиціями: істотно з 14 до 23% зросла доля нафти та іншої продукції видобувних галузей; на 2% (з 9 до 11%) – доля продукції хімічної промисловості; на 1% (з 9

Таблиця 3

Зовнішня торгівля окремих країн Латинської Америки [1]

Країни	Експорт \$ млрд	Основні країни експорту, %			Імпорт \$ млрд	Основні країни імпорту, %		
		США	ЄС	Азія		США	ЄС	Азія
Мексика	370,9	США -78,0			370,7	49,9		Китай -15,0 Японія -5,0
Бразилія	244,8	США -11,1	Нідерл. -6,2 Німеч. -4,0	Китай -17	241,4	14,6	Німеч. -6,4	Китай -15,0 Корея -4,1
Аргентина	85,1	США -5,2		Китай -7,4	71,3	15,6	Німеч. -4,5	Китай -11,9
Чилі	77,9	США -12,3		Китай -23,3 Японія -10,7 П. Корея -5,8	75,7	22,9		Китай -8,2
Перу	41,5	США -15,7 Кан. -9,5	Іспанія -5,2	Китай -19,9 Японія -6,6	42,1	24,6		Китай -14,0
Венесуела	91,8	США -39,1	Нідерл. -7,8	Китай -14,3 Індія -12	59,3	31,7		Китай -16,8
Колумбія	58,7	США -36,6	Іспанія -4,8 Нідерл. -4,1	Китай -5,5	53,5	24,2		Китай -16,3
Парагвай	14,7		Росія -12		12,4	11,5		Китай -19,5
Уругвай	10,5		Німеч. -4,3	Китай -17,9	12,5			
Болівія	12,2	США -18,4			9,3	10,1		Китай -4,9
Куба	6,3	Кан. -17,7	Нідерл. -9,0 Іспанія -5,9	Китай -16,9	13,6	4,3	Іспанія -8,9	Китай -10,8
Коста-Ріка	11,7	США -38,9	Нідерл. -7,5	Гонконг -4,6	17,6	49,8		Китай -8,2
Панама	18,9	США -20,2 Кан. -14,6	Нідерл. -5,9 Швеція -4,8 Італія -4,0	Китай -4,1	26,6	23,6		Китай -6,4

до 10%) – доля офісного та телекомунікаційного обладнання; практично не змінилася доля чавуну і сталі (3%); зменшилася доля сільськогосподарської продукції на 3% (з 12 до 9%), автомобілів на 3% (з 10 до 7%), текстилю і одяжі на 1% (з 3 до 2%) [29].

На товарну структуру зовнішньої торгівлі країн ЛА впливає їхнє залежне становище на світовому ринку. Незважаючи на те, що розвиток промисловості після другої світової війни

сприяв деяким зрушенням у структурі експорту, агросировинна спеціалізація за регіоном зберігається, хоча й простежуються деякі позитивні зміни. У 1975 р. питома вага продовольства, палива і сировини у структурі експорту становила 82%, а у 1985 р. – 67,7%.

В експорті практично всіх країн ЛА є продовольчі товари (табл. 4). До найбільших експортерів сільськогосподарської продукції належать: Бразилія та Колумбія – кави, Арген-

Таблиця 4

Товарна спеціалізація експорту та імпорту окремих країн Латинської Америки [1]

Країни	Основні товарні групи			Основні товарні групи		
	Промтовари	Сировина	Сільське госп-во	Промтовари	Сировина.	Сільське г-во
Мексика	пром. товари	нафта, срібло	фрукти, овочі, кава, бавовна	техніка, обладнання, запчастини	метали	
Бразилія	обладнання, взуття., авто	залізна руда	соя, кава	техніка, обладнання, хімія, електротовари		
Аргентина	транспортні засоби	нафта і газ	соя і похідні, кукур-за, пшениця	машини, авто, пластмаси, орг. хімікати	нафта, прир. газ	
Чилі	хімік., целюлоза, папір	мідь	фрукти, риби, продов., вино	пром. електрообладн., хімія, трансп. засоби	нафта, нафтопрод., прир. газ	
Перу	обладн., хім. речов., одяг і тканини	кольор. і дорог. метали, нафта, нафтопрод. газ, зал.руда	кава, спаржа, овочі, фрукти, рибне борошно, риба	хім, пластмаси, машини, трансп. зас., телевізори, телефони, папір, ліки	залізо, сталь, нафта, нафтопрод.	пшен., кукур., соя, бавовна
Венесуела	хімікати	нафта, нафтопр., бокс. і алюміній, мінерали	різна с/г продукція	машин, устатк., хімія, обладн. мед. і трансп.	нафтопр., залізо, сталь, буд. мат.	с/г тварин., продукція
Колумбія	одяг	нафта, вугілля, смагди, нікель	кава, зрізані квіти, банани	трансп.зас, пром. обл., хім. реч.	паливо, електрика	тов. широк. вжитку
Парагвай		дерево, шкіра	соя, корми, м'ясо, бавовна, олії	тр. зас., трактори, ел. маш., запчаст., хім. реч.	нафтопрод.	спож. тов., тют. вироби
Уругвай		дерево, шерсть	ялович., рис, соя, пшен., мол. прод.	трансп. засоби, стільн. телефони, запчастини	сира нафта	рафінована олія
Болівія		прир. газ, олово, нафта, цинк. руда	соя і соєві продукти	літаки, авіац. част., авто	нафтопр., пласт., папір	с/г продукти
Куба	медичні товари	нафта, нікель	цукор, тютюн, цитрусові, кава, риба	машин. устаткування, хім. речовини	нафта	продукти харчування
Коста-Ріка	електр. компонент, мед. обладн.		банан., анан., кава, дині, декор. росл., цукор, ялов, морепр.	промислове обладнання	нафта, будівельні матеріали	споживчі товари
Панама		золото, залізо і сталь відходів	банани, креветки, цукор, ананаси, кавуни	транспортні засоби, медикаменти	залізо, сталеві стрижні, телеф., паливо	

тина – зернових, Еквадор – бананів, країни Центральної Америки – кави, бананів. Деякі з цих країн експортують нафту та лише кілька з них – Венесуела, Еквадор, Тринідад і Тобаго, Болівія – є «чистими» експортерами цього продукту, експорт якого перевищує імпорту.

ЛА є значним експортером руд чорних і кольорових металів, бавовни, вовни, шкір та іншої сировини. Чилі домінує як експортер міді, Перу – свинцю, цинку та міді, Болівія – олова, Ямайка – бокситів, Бразилія, Мексика, Перу – бавовни, Аргентина, Уругвай – вовни, шкірси́ровини тощо. При цьому половина і більше експорту Чилі припадає на мідь, Болівії – на олово, Еквадору – на нафту, Уругваю – на вовну, країн Центральної Америки – на каву та банани.

Понад 90% валютної виручки від експорту одного товару отримують: Венесуела, Тринідад і Тобаго (нафта), Ямайка (банани). Лише Мексика, Бразилія, Аргентина, Чилі мають порівняно диверсифікований експорт.

За підсумками 2012 р., серед світових лідерів-експортерів 11 позицію займає Мексика (371 млрд дол. США, 2,5% світового експорту, 16 позицію – Бразилія (243 млрд дол. США, 1,7%). Серед лідерів-імпортерів: 9 позицію – Мексика (380 млрд дол. США, 2,5%), 16 – Бразилія (233 млрд дол. США, 1,6%).

Динамічний розвиток ринку послуг латиноамериканських країн та його значна роль у формуванні ВВП практично не змінили його частки у зовнішній торгівлі регіону за останні 20 років [3]. У світовому експорті послуг доля країн ЛА не перевищує 3,5%, що на 1% більше від долі Африки, що займає останнє місце серед регіонів світу. У світовому імпорті послуг знаходиться в межах 5%, що також є передостаннім показником серед регіонів світу. Найбільш популярними є подорожі (26% експорту країн ЛА та 24% імпорту) та транспортні послуги – 21 та 28%, відповідно [4].

У десятці найпотужніших експортерів (імпортерів) послуг у світі є лише три країни: Мексика – у сфері страхових послуг (2,5% світового експорту – 7 місце та 2,8% світового імпорту – 8 місце); Бразилія – у сфері фінансових послуг (0,9% експорту та 1,5% імпорту – 10 місце); у сфері бізнес послуг (3,2% імпорту – 8 місце); у сфері персональних, культурних та рекреаційних послуг (3,1% імпорту – 7 місце). У сфері комп'ютерних та інформаційних послуг Аргентина з показником 0,8% світового експорту займає 8 місце, а Бразилія з 3,7% імпорту – 4 місце. У загальному обсязі світового експорту послуг Бразилія займає 18 позицію (38 млрд дол. США, або 1,1%), Мексика на 26 позиції (16 млрд дол. США 0,5%), Аргентини та Чилі на 29 та 30 позиції (14 та 13 млрд дол. США, відповідно, або 0,4% у кожній). У світовому імпорті Бразилія на 10 місці (78 млрд дол. США, або 2,4%); Мексика – на 22 місці (25 млрд дол. США, або 0,8%); Арген-

тина – 28 місце (18 млрд дол. США, або 0,5%) та Венесуела – 29 місце (17 млрд дол. США, або 0,5%).

Багатий на корисні копалини регіон ЛА має стратегічне значення у конкурентній боротьбі розвинених країн за енергоресурси. Нині він сприймається не тільки як експортер продукції аграрного сектора та легкої промисловості, але й як перспективний партнер в інвестиційній, енергетичній, космічній, атомній і військово-технічній сферах [5].

Постійне втручання США у внутрішні справи країн ЛА змусило країни регіону розпочати активну співпрацю з Китаєм, Росією та Євросоюзом [6]. Так, обсяг товарообігу з Росією щороку зростає на 25-30%. Китай – другий (після Венесуели) торговельний партнер Куби, а його загальний товарообіг з країнами ЛА за 2000–2007 роки виріс з 10 до 103 млрд дол. США [8]. Обсяг інвестицій з Китаю у Венесуелу – більше \$500 млн, у Кубу – близько \$500 млн. З 2009 р. Каракас поставляє Пекіну по 500 тис. барелів, а після 2012 р. – до мільйона барелів нафти за добу [6].

Інтерес ЄС до ЛА зумовлений як історією розвитку їхніх відносин, так і пошуком більш стабільних партнерів постачання нафти і газу ніж Росія. Газова криза 2009 р. та збройний конфлікт між Росією і Україною у 2014 р. лише посилює зацікавленість ЄС у ЛА.

Новим напрямом зовнішньоекономічної активності провідних країн ЛА став Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР). Мексика, Перу і Чилі стали повноправними членами Асоціації тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), метою якої є економічне зростання країн регіону. У країнах-членах АТЕС проживає близько 40% світового населення, на них припадає майже 54% ВВП і 44% світової торгівлі [8].

Країни ЛА зазнають значних втрат від регулярного загострення суперечностей між національною і світовою економічними системами. Велика залежність від експорту та ПП змушує ці країни пристосовуватися до вимог розвинених економік та робити їх чутливими до циклічних коливань останніх. Тим не менше з 1990-х років спостерігається різкий ріст ПП в ЛА – з 48 млрд у 1980 р. до 124 млрд у 1990 р. та до 375 млрд дол. США у 1997 р. Третина з них припадала на Бразилію (126 млрд дол. США) і чверть – на Мексику (87 млрд дол. США). У результаті ПП забезпечують близько 15% всіх капіталовкладень в основний капітал на континенті. Між іншим, основним видом капіталу, що прибував у ЛА, аж до останнього часу були портфельні інвестиції [9].

У 2012 р. загальний обсяг ПП в ЛА склав 244 млрд дол. США (99 млрд – у Центральну Америку і Карибський басейн та 144 млрд дол. США – у Південну Америку). ПП в Південну Америку зросли незважаючи на їх зменшення у Бразилії на 2% (65 млрд після рекордних

67 млрд дол. США у 2011 р.) після двох років високих темпів зростання. У 2012 р. ПІІ зросли у Чилі на 32% – до 30 млрд, Колумбії – на 18% – до 16 млрд, Аргентині – на 27% – до 13 млрд і Перу – на 49% – до 30 млрд дол. США. У Центральній Америці та Карибському басейні, за винятком офшорів, відбулося 20% скорочення ПІІ, перш за все внаслідок падіння інвестицій у Мексику на 41% – до 12,6 млрд дол. США. ПІІ в офшорні центри регіону скоротилися на 16% – до 74 млрд дол. США, проте їх загальний обсяг залишився вищим докризового рівня [10].

Вивіз ПІІ у 2012 р з країн ЛА знизився на 2% – до 103 млрд дол. США. Проте ці дані не відображають динаміку діяльності ТНК ЛА за кордоном, транскордонні поглинання яких збільшилися на 74% – до 33 млрд дол. США. Ця тенденція почалася у 2006 р., була зупинена світовою фінансовою кризою і відновилася у 2010–2012-х роках, коли ТНК ЛА витратили 66 млрд дол. США для придбання компаній за кордоном (в основному в ЛА і розвинених країнах).

ПІІ в ЛА зосереджені у видобувних галузях, де домінують іноземні компанії. У Колумбії їх частка склала 26% ПІІ у 2002 р., але за 2003–2012 рр. вони залучили 53% загального обсягу ПІІ. В Чилі доля видобувної промисловості в ПІІ зросла з 27 до 39% за 2006–2011 р., у Перу за цей же період – з 14 до 27%. Тільки в Аргентині зменшилася доля добувної промисловості у загальному обсязі ПІІ з 40% у 2005 р. до 31% у 2011 р. [10].

Країни ЛА, які динамічно розвиваються і здатні надати юридичні гарантії іноземним інвесторам, отримують найбільші обсяги ПІІ. У 2012 р. 43% від загального обсягу ПІІ отримала Бразилія, далі Мексика – 13%, Чилі – 11%, Колумбія – 9%, Аргентина – 5%, Венесуела – 3,5% і Болівія – менше 1%. Врахування обсягів національних економік змінює ранжування країн. На перше місце виходить Чилі, за якою йдуть Перу, Колумбія, Болівія, Бразилія, Аргентина, Мексика і Венесуела.

Одні країни (Чилі, Бразилія, Мексика, Колумбія) постійно працюють над залученням інвестицій, інші (Болівія, Венесуела, Еквадор) останні п'ять років здійснюють націоналізацію видобувних, енергетичних підприємств та авіакомпаній. Націоналізація дорого коштує цим країнам. Ризикова премія (різниця між борговими зобов'язаннями кожної країни в доларах і борговими зобов'язаннями державного казначейства США) досягає 992 базових пунктів у Венесуелі, 965 – в Аргентині і 808 – в Еквадорі. В інших країнах вона нижче 200 пунктів [11].

Висновки. Основні проблеми країн ЛА, пов'язані із світовою фінансово-економічною кризою, нині практично подолані. Економічний спад у ЛА був менший ніж у інших регіонах світу, а окремі країни взагалі unikли рецесії. Перу, Бразилія і Чилі навіть виграли від збільшення попиту на сировину в Азії. Реформи ще 1990-х років зміцнили фінансово-кредитні сис-

теми більшості країн, а бюджетні обмеження, дисципліна і державний контроль не дали накопичити іпотечну заборгованість, кредитні ризики та не допустили банкрутств у фінансово-кредитній сфері.

Попри позитивні зрушення, що останнім часом спостерігаються в даному регіоні, в країнах ЛА все ще залишається низка невирішених проблем. Насамперед це корупція, що пронизала практично всі ланки державної системи, а також нелегальне виробництво наркотиків, насамперед кокаїну і марихуани, призначених для збуту головним чином у США. Найпотужнішою наркомафією є у Болівії, Колумбії та Перу. «Кокаїнові барони» володіють величезними фінансовими коштами та істотно впливають на легальну економіку, державну адміністрацію, армію і поліцію.

Невирішеними залишаються традиційні проблеми країн ЛА, пов'язані з бідністю, безробіттям, неграмотністю, що зумовили прихід до влади на початку ХХІ ст. «лівих» урядів у багатьох країнах регіону.

У певній мірі новою проблемою для континенту стала загроза руйнування навколишнього середовища (забруднення атмосфери, води, ґрунту, винищення лісів, порушення стабільності клімату). У червні 1992 р. на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро була сформульована концепція сталого розвитку, яка передбачає гармонійний розвиток природної, соціальної та виробничої сфери. На конференції США заявили про виділення до 6 млрд дол. на екологічні програми Бразилії (розвиток альтернативних видів енергії (сонячні батареї, біоетанол).

Більшість країн ЛА вступили в ХХІ ст. на хвилі глибоких зрушень у всіх сферах суспільного життя. У їхньому сучасному розвитку достатньо чітко простежуються такі тенденції:

- зміна політичної орієнтації більшості країн регіону;
- перегляд пріоритетів у сфері міжамериканських відносин;
- загострення проблеми наркотрафіку у діалозі США – ЛА;
- посилення динаміки інтеграційних процесів всередині ЛА;
- підвищення активності країн ЛА на світовій політичній арені.

Попри поліпшення політичного спектру країн Латинської Америки, поглиблення соціального розшарування та суспільної структуризації, посилення антиамериканських настроїв та зростання впливу наркоторгівлі на всі сфери суспільного життя, Латинська Америка займає все важливіше місце у світових геополітичних процесах, зміцнюючи відносини з такими потужними міжнародними акторами, як Китай, ЄС, Росія.

Головним завданням ЛА на найближчі десятиріччя стає пошук і здійснення таких варіантів розвитку, які б відповідали місцевим

умовам і дозволили країнам регіону поєднати оновлення економіки з інтересами більшості суспільства, з вирішенням найбільш насущних соціальних і політичних проблем, поєднати інтеграцію у світове співтовариство із збереженням власної самобутності та своїх цивілізаційних основ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. The World Factbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2078rank.html>.
2. World Trade Report 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr13_e.htm.
3. Киридон А. Латинська Америка в сучасному світі: основні тенденції розвитку / А. Киридон, О. Аладіна, О. Гусейнова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/2945/2906>.
4. Олефір А. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами в умовах динамізації конкурентного середовища / А. Олефір, В. Тіпанов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=JRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Мер_2008_1-2_9.pdf.
5. Одессер Ю. Латинская Америка – новый театр конфронтации? / Ю. Одессер // Partner-Nord. – 2008. – № 68. – С. 11-13.
6. Галіндо К. А чи надійні інвестиції в латиноамериканські країни? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/publications/2012/05/22/324337/view_print/.
7. Общий рынок в Латинской Америке // Экономика и управление в зарубежных странах. – 2006. – № 1. – С. 40-52.
8. Лідери АТЕС домовилися розвивати зону вільної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/ECONOMICS/lideri_ates_domovilisya_rozvivati_zonu_vilnoyi_torgivli.html.
9. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15970122/ekonomika/struktura_mizhnarodnoyi_torgivli.
10. UNCTAD, World Investment Report 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_en.pdf.
11. Солодкий С. Латинська Америка на порозі масштабної кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/70235/>.